

TANTA DE CONFUSIÓ...

No és pas gaire difícil de triar damunt les planes d'un mateix diari dos texts contradictoris. Els diaris políticament independents, anglesos o francesos posem per cas, que mantenen una posició liberal davant les ideologies en pugna —religioses, socials o polítiques— no defugen d'incorporar a la llista dels col·laboradors noms d'escriptors que representen doctrines divergents. I, des del punt de vista doctrinal, en permeten l'exposició en seccions avinents el títol genèric de les quals salva la responsabilitat de l'editor. És tradicional el filet «Els articles signats són de la responsabilitat exclusiva dels autors». Actualment la premsa europea dels països on hi ha llibertat d'expressió ha eliminat aquesta llegenda, però en manté l'esperit. El seu liberalisme és la més sòlida de les garanties per als lectors.

La mateixa tria feta a les columnes de diaris polítics, sobretot quan són òrgans d'un partit amb consignes dogmàtiques, no és tan còmoda. Ni a «L'Humanité» ni a l'«Action Française», posem per cas, per ésser diaris prou coneguts, les contradiccions doctrinals no són freqüents —no em refereixo a les anècdotes ni a les informacions sovint destinades a provocar confusió, a «escalfar caps». Els qui coneixen els mètodes de direcció d'alguns diaris polítics o político-socials anglesos i francesos o d'alguns òrgans catòlics de l'exterior o d'ací no s'estranyen quan descobreixen que fins els anuncis són controlats, i que des de la capçalera al peu d'impremta l'original del diari ha estat sotmès a una pròpia censura prèvia. Hi ha casos, excepcionals, en els quals la crítica literària i artística respon a uns postulats restrictius. Per exemple: el mateix òrgan reialista francès ja esmentat, si en política és monàrquic, en literatura és classicitzant. Paul Claudel hi és considerat, literàriament, com un adversari. L'índex moscovita ha cridat més d'una vegada l'atenció dels comunistes francesos per la simple publicació, en llurs diaris, de crítiques favorables a bons llibres d'autors poc marxistes o per la de contes o poemes tendencialment o formalment lliures.

Fa pocs dies precisament, en un diari meridional de dreta, francès, molt prop de l'orleanisme, i de gros tiratge, vam poder triar dos texts tan contradictoris, que ens van mig convèncer que el confusionisme, en els diaris sistemàtics, és més freqüent del que la nostra bona fe podia sospitar. És clar que aquesta confusió ha estat, i és, la del seu líder doctrinal. Exhibir-la, al mateix número i a la mateixa pàgina, facilitava una excel·lent documentació per als pessimistes que sostenen que tota la política de partit és, a la majoria de països, una enganyifa.

Sota l'aparença d'unitat de pensament, l'esmentat diari publicava, a la dreta, un article on considerava la situació actual de la política hispànica des del punt de vista monàrquic. La

tesi no era nova, però era la del partit, prou coneguda. «Els plets —deia, si fa no fa— regionals només els pot resoldre, a Espanya, un rei. Només el rei és el federador. Només la república és adversa a les autonomies provincials. La república ha estat, a França, centralista, i ho serà a Espanya. Els catalans no obtindran llur idea realitzada fins que tomarà a Espanya el rei, el Federador. Puix que aquest és el nom que li escau: el Federador. I és ell qui en mala hora va ésser exiliat! Oh error funesta...»

És una vella i melòdica tonada. La coneixeu: «Només un rei, el Rei, l'hereu dels qui en mil anys han fet la França, pot ésser el descentralitzador. Només el cap pot assegurar les llibertats locals.» Quan parla de descentralització, extrema —exactament: «exagera», donada la seva posició de nacionalista francès— la seva afeció per les pàtries provincials i, és ben sabut, s'ha referit a la monarquia francesa com una federació de repúbliques. Hom parla de República provençal sota el rei i hom obté que nombre de federalistes meridionals siguin monàrquics precisament gràcies a aquesta posició tàctica. El provençalista és reialista amb la mateixa intensitat i desinterès amb què és tauròmac: per amor de la Provença, sotmesa al jou de la República centralista de París.

A l'esquerra de la mateixa pàgina del mateix diari al·ludit apareixia un altre article polític, on es considerava la situació iugoslava. Es titulava *L'Unificador*. Al·ludia, cal dir-ho?, al difunt rei Alexandre. Tot l'article era una apologia d'aquest monarca, no precisament com a tal ni com a cap d'un país aliat, ans com «el realitzador de la unitat iugoslava, l'únic que ha fet entrar en raó els eslovens i croats il·lusos, una minoria exigua que negava la unitat profunda dels pobles sud-eslaus».

No ens és pas estrany el plet croato-serbo-eslovè. M'ha estat possible de recórrer el país i de parlar llargament amb eslovens i croats prou coneixedors de llur pròpia exigència patriòtica. No he pas de callar que, contra el parer d'alguns, molts d'autonomistes iugoslavs havien sentit afeció pel rei Alexandre i que llur dolor era doble: llurs drets nacionals menysconeguts i una política reial exclusivament sèrbia. I, tot amb tot, vaig conèixer, i els en vaig lloar, més federalistes que separatistes, i per bé que, oh senyals inequívocs!, la gent hi parla a cau d'orella, no oblidaré mai una frase que em va adreçar un gran escriptor resident a Liubliana: «Ah, si aquest rei ens hagués comprès! Podia ésser el gran federador, i ha restringit el seu reialme tot preferint ésser el gran serbi.» (A remarcar que hi ha, per dir-ho així, un «iberisme» iugoslau, defensat precisament pels no-serbis. Segons ells, només la llibertat de Croàcia i d'Eslovènia permetrà l'ingrés de Bulgària a la gran federació eslava del sud.)

Veiem com un mateix principi doctrinal serveix causes divergents, i que de federar a «unificar», en el sentit més centralista, per a un monàrquic francès hi ha només l'espai de les

tres columnes centrals d'un diari.

J. V. Foix
[14-XI-1934]